

Makale tarihçesi: Alındı: 2 Ekim 2019

DOI: <https://doi.org/10.33182/gd.v6i2.668>

Editörden:
**“Göç bir sorun değil,
yönetilmesi gereken bir
durumdur”**

Tuncay Bilecen †
Vildan Mahmutoğlu §

Başlıktaki ifade, bu yıl 18 - 20 Haziran tarihleri arasında yedincisi İtalya'nın Bari Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen ve *Göç Dergisi*'nin de kurumsal olarak desteklediği Uluslararası Göç Konferansı'nda ana oturumlardan birinde Profesör Philip Martin tarafından dile getirildi. Göçün günümüzde ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal ve siyasal sonuçlarıyla akademik alanın içerisine sıkıştırılmayacak kadar güncel bir konu haline gelmesi aynı zamanda göçe dair olumsuz bir dilin de yaygınlaşmasına neden oldu. Brexit'ten, Avrupa Parlamentosu seçimlerine, ülkelerin kendi içlerindeki politik çekişmelerinden mülteci sorununa kadar göç meselesinin gündelik politikaya dâhil edilmediği bir an bile yok. Dolayısıyla Avrupa'da yeni sağın güçlenmesine zemin hazırlayan göçmen karşıtı hareketleri, göçün ısrarla terör kavramının dolayımında tartışılarak güvenleştirilmesini, yaygınlık kazanan anti-göçmen yasalarını, göçün siyasî bir tehdit unsuru olarak kullanılmasını bu gelişmenin dışında değerlendirmemek gerekiyor. İşte bu sebeple Bari Aldo Moro Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Uluslararası Göç Konferansı farklı oturumlarla, sorunların farklı

† Doç. Dr. Vildan Mahmutoğlu, Galatasaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İstanbul, Türkiye.
E-posta: vildanmahmutoglu@gmail.com.

§ Doç. Dr. Tuncay Bilecen, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye ve Regent's Üniversitesi Londra, Birleşik Krallık. E-posta: tuncaybilecen@gmail.com. Doç. Dr. Tuncay Bilecen, Regent's Centre for Transnational Business and Management, Regent's Üniversitesi Londra'da, TÜBİTAK, 2219 Doktora Sonrası Araştırma Bursu kapsamında misafir araştırmacı olarak çalışmaktadır.



kesimler tarafından ele alındığı, aynı zamanda dünyada göç konusundaki son gelişmelerin de tartışıldığı bir platform oldu.

YouGov¹ tarafından yedi Avrupa ülkesini (Britanya, Almanya, Fransa, İsveç, Norveç, Finlandiya, Danimarka) ve ABD'yi kapsayan bir araştırmada, sözü edilen ülkelerin vatandaşlarının göçmenleri nasıl değerlendirdikleri irdelenmiş. Bu araştırmada yer alan “Göçmenlerden ne konuda fayda sağlanıyor?” sorusuna Fransa dışındaki yedi ülke “yemek” şeklinde cevap vermiş. Fransa'nın bu konudaki popüler cevabı ise “spor”.

Bugün dünyada bir taraftan fast food kültürünün globalleşmesi söz konusuken bir taraftan da göçmenlerin mutfak kültürlerini beraberlerinde götürmeleri sayesinde yerel tatlar global ölçekte tanınırlık kazanıyor. İlginçtir, fast food kültürü dev uluslararası şirketler aracılığıyla dünyaya aynı damak zevkini sunarken, göçmenler getirdikleri farklı lezzetlerle dünyayı renklendiriyorlar. Uluslararası şirketlerin yerel tatları dikkate almaya başlamasıyla yapılan hamburgerlerin sosları girdikleri pazara göre değişse de göçmenlerin yemek kültürleri kendilerinden daha önce kabul görüyor. Böylece, ulusal ve yerel tatlar bir bakıma göçmenleri tanımlayan ikincil bir kimlik haline geliyor; Türkiyeli denilince dönerin, Arap denilince falafelin, Meksikalı denilince tacunun akla gelmesi gibi.

Yine araştırmaya göre; ABD ve Almanya vatandaşlarının göçmenlerin sağladıkları faydaya ilişkin ikinci popüler cevapları “yerel ekonomi” olurken, geriye kalan ülkelerin vatandaşları göçmenlerin “kültür” anlamında ülkelerine katkı sağladıklarını düşünmektedirler. Yerel ekonomiye katkı konusu Britanya ve İsviçre’de göçmenlerin sağladığı üçüncü fayda olarak zikrediliyor. Burada yerel ekonomiyi, etnik ekonomi olarak düşünebiliriz ki bu da çoğunlukla yukarıda sözünü ettiğimiz ulusal ve yerel tatların göçmenler tarafından pazara sunulmasını ifade etmektedir. Göçmen toplulukları, oluşturdukları etnik ekonomi aracılığıyla kendi toplumlarının istihdam oranlarını yükselttikleri gibi buldukları ülkenin ekonomisine de ciddi katkılar sağlamaktadırlar. Öte yandan köken ülkeyle yerel tatların ve ürünlerin alım satımında göçmenler tarafından yürütülen trafik, hedef ülkeye olduğu kadar köken ülkeye de ekonomik faydalar sağlamaktadır.

Göçmenlerin verdikleri zarar konusundaki soruya gelince, ABD (% 42) vatandaşları, göçmenlerin en fazla sosyal yardımlara zarar verdiğini düşünürken, Britanya (% 46), İsveç (% 68) Norveç (62), Danimarka (% 68) ve Almanya (% 63) vatandaşları, göçmenlerin en fazla negatif etkisinin “suç” konusunda olduğunu ifade etmektedir. Finlandiya (% 62) ve Fransa (% 49) vatandaşları ise ilk sırada “güvenlik” meselesinin olduğunu belirtiyorlar. Araştırmada verilen ikinci popüler cevaplara baktığımızda ise ABD (% 39) ve Finlandiya (% 57) vatandaşlarının “suçu” ikinci sıraya koyduğunu görmekteyiz. Göçmenlerden kaynaklı olduğu düşünülen problemler sırasıyla Britanya’da (% 45) konut,

¹ YouGov (2019). “What’s the impact of immigration, according to Europeans and Americans?” (<https://yougov.co.uk/topics/politics/articles-reports/2019/06/13/whats-impact-immigration-according-europeans-and-a>, Erişim tarihi: 29 Eylül 2019).

İsveç’de (% 55), Norveç’de (% 43), Danimarka’da (% 42) ve Almanya’da (% 53) “güvenlik” olarak görülmektedir. Bu da özellikle 11 Eylül 2001’den itibaren dünyada yaşanan “güvenlik” temelli yaklaşımın göçün güvenikleştirilmesi bağlamında devam ettiğini göstermektedir.

Göçmenlerin toplumsal güvenliği tehdit ettiği algısı “asalaklar”, “potansiyel teröristler”, “istilacılar”, “suç makineleri” gibi pek çok yaftalamayı beraberinde getiriyor. Bu durum, ABD ve Avrupa coğrafyasında neo-liberal politikaların sonucu olan ekonomik krizlerin neden olduğu işsizlik, sosyal yardım sisteminin çökmesi, sağlık ve konut sorunları gibi politik ve sosyo-ekonomik sorunların sorumlusu olarak kolayca göçmenlerin gösterilmesine neden oluyor.

Günümüzde Avrupa’da yükselen ve enternasyonelleşen yeni sağ hareket gidisini göçmen karşıtlığından alıyor. Göçmenlerin olumsuz özneler olarak politikaya malzeme yapılması; Trump’ın seçim kampanyası sırasında ve seçildikten sonra izlediği politikalarda, Brexit sürecinin politik tartışmalarında, yeni sağ partilerin ülkelerindeki seçimler öncesinde kullandıkları argümanlarda, Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara ilişkin kullanılan ayrımcı dilde olduğu gibi her fırsatta karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan YouGov’un anketi göçmenlerin hem ulusal güvenlik hem de sosyal güvenlik sistemi üzerinde tehdit olarak algılandıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

“Göçmenler ülkeye daha çok fayda mı sağlıyor yoksa zarar mı veriyor?” sorusuna ise ABD vatandaşlarının % 39’u yarar sağlıyor derken, % 33’ü göçmenlerin zarar verdiği görüşünde (Görüşmecilerin % 13’ü bu soruya “ne fayda sağlıyorlar, ne de zarar veriyorlar”, % 15’i ise “bilmiyorum” cevabını vermiş). ABD, bu oranlarla, göçmenleri en pozitif algılayan ülke konumunda. Britanya vatandaşlarının da % 39’u göçmenlerin genel olarak ülkelerine yarar sağladığını düşünüyor, ancak % 37’si ise zarar verdiğini düşünüyor. Ardından gelen altı ülkenin tamamında göçmenler genel olarak daha fazla zarar veriyor görüşü hakim. Sırasıyla Almanya (% 53), Finlandiya (% 51), Danimarka (% 48), İsveç (% 47), Fransa (% 47) ve Norveç (% 34) vatandaşları göçmenlerin ülkelerine genel olarak daha fazla zarar verdiğini düşündüler.

Göç kavramı günümüzde -sanki insanlık tarihinin ayrılmaz bir parçası değilmiş gibi- yeniden ve yeniden tanımlanmakta ve anlamsal çerçevesini olumlu ve olumsuz çağrışımlarla genişletmektedir. Göçmenler bir taraftan yarattıkları katma değerle buldukları ülkenin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel hayatlarına katkı vermekte, bir taraftan da küresel ölçekte ulaşım ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sayesinde artan mobilizasyonla köken ülkelerine daha fazla fayda sağlamaktadırlar. Bu fayda, göçmen döviz transferi, yatırım yapma, ortak iş ilişkisi geliştirme, geri dönüş göçü şeklinde doğrudan olabileceği gibi söz konusu köken ülkeyi siyasî, kültürel veya sportif alanlarda temsil ederek dolaylı yoldan da olabilir.

Göç kavramına yüklenen pejoratif anlamlar ise göçün Batı dünyasında Soğuk Savaşın sonrasında değişen karakterini yansıtmaktadır. Göçün siyasallaşması ya da güvenikleştirilmesi şeklinde ifade edebileceğimiz bu süreç göçmenlerin ulusal ve küresel ölçekte olumsuz özneler olarak anılmalarına yol açmaktadır.

İşte bu genel eğilim çerçevesinde, akademik dünyanın da göç çalışmalarına ilgisi artmaktadır. Ancak bu noktada da göç olgusunu olumlu/ olumsuz, iyi/ kötü, faydalı/ zararlı gibi dar kalıplardan sıyrarak kendi gerçekliği ve bütünlüğü çerçevesinde irdelemek gerekmektedir.

Uluslararası Göç Konferansı'nın yıllardır yürütme kurulu üyeliğini yapan California Davis Üniversitesi'nden Philip L. Martin'in "Göç Politikasında Güncel Eğilimler" başlıklı oturumda, göç olgusunu sadece güncel politikanın odağında tartışmamak gerektiği konusundaki vurgusunu da bu minvalde değerlendirmek gerekiyor. Martin, ülkelerin göç politikalarının önceden hazırlandığı gibi uygulanmadığını ifade etmek için esprili bir dille "hükümetler göçle ilgili olarak ne niyet edip hangi politikaları hazırlıyorlarsa uygulamada siz tersini düşünün" dedi. Martin'e göre "bu konudaki temel yanlış yaklaşım ile ilgili, göç bir sorun değil, iyi yönetilmesi gereken bir durumdur. İnsanlık tarihi boyunca göçler yaşanmıştır, bugün de yaşanmaktadır, göçler gelecekte de devam edecektir."

Konferansın, Avrupa Komisyonu'ndan, İtalya'nın göçmenlerle ilgili çalışan polis teşkilatından, göçmenlere yönelik projeler gerçekleştiren sivil toplum örgütlerinden ve yerel yönetimlerden de katılımcıları vardı. İtalya İçişleri Bakanlığı, Göçmenlik ve Sınır Polisi Merkez Direktörü Massimo Bontempi, İtalya'daki sağ koalisyonun göçmen karşıtı uygulamalarına ilişkin soruların muhatabı oldu. Bontempi, diğer Avrupa Birliği ülkelerinin yeterince sorumluluk almadığını ifade ederek İtalyan karasularında yaşananların uluslararası hukuka uygun olduğunu savunmakla yetindi.

Bir yandan üç gün boyunca göç konusu dünyanın birçok ülkesinden gelen akademisyen ve araştırmacılar tarafından tartışılırken diğer yandan da müzik, resim ve sinema gibi alanlardaki etkinlikler konferansa zenginlik kattı. Bari Belediyesi sponsorluğundaki The Orchestra Sinfonica della Citta Metropolitana di Bari grubu konferans onuruna klasik müzik konseri verdi. Giovanni Perillo tarafından hazırlanan "Göçlerin Estetiği" konulu resim sergisi konferansın ilk günü ziyarete açıldı. Debra Kellner'in yönetmenliğini yaptığı mültecilerin hikâyesinin anlatıldığı belgesel film "Inside My Heart"ın gösterimi ise konferansın ikinci günü yapıldı. 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü'nün bu yıl konferansın düzenlendiği tarihlere denk gelmesi nedeniyle Birleşmiş Milletler, Mülteciler Yüksek Komiserliği temsilcisinin katılımıyla İtalya ve Doğu Akdeniz bölgesindeki göç akımları ve mülteciler üzerine odaklanan özel bir panel düzenlendi.

Geçmiş yıllarda Douglas Massey, Saskia Sassen, Markus Kotzur, Jeffrey H. Cohen, Karsten Paerregaard, Caroline Brettell gibi pek çok önemli ismin anahtar konuşmacı olarak katıldığı konferansın en önemli özelliklerinden birisi, konferansın başkanlığını yürüten Regent's Üniversitesi Londra'dan İbrahim Sirkeci'nin de Bari'de altını çizdiği gibi "herkesi kucaklayan ve olumlu yapıcı eleştirilerin bir festival havasında paylaşıldığı bir platform olmasıdır."

Bu sayıda, Jeffrey H. Cohen'in "Göçmen Dövizinin Sonuçları ve Göç: Teorik Yaklaşımlar, Gerçek Fırsatlar" başlıklı makalesinin çevirisini, altı özgün çalışmayı ve dört kitap incelemesini okurlarımızla paylaşıyoruz. Fethiye Tilbe de, "İngiltere-Türkiye Göçmen Döviz Akımlarında "Düzensizlik": Nedensellik Üzerine Nitel Bir İnceleme" başlıklı makalesinde, Türkiyeli göçmenlerin İngiltere'den Türkiye'ye resmî kanallar dışında, enformel göçmen dövizini gönderme davranışlarını inceliyor.

Gülden Büyükdag, Mesut Gülper ve Sertaç Çelikçeken, "Türkiye'de Yabancı Uyruklu Göçmen Öğrencilerin Türk Öğrencilere Karşı Duygusal Mesafe Durumlarının İncelenmesi: İstanbul-Avcılar Örneđi" başlıklı makalelerinde, Türkiye'ye dış göçle gelen yabancı uyruklu göçmen öğrencilerin Türk öğrencilere karşı duygusal mesafe durumlarını inceledikleri alan çalışmasına ilişkin bulgularını aktarıyorlar. Esin Hamdi Dinçer, "Agamben'in Siyasal Kuramı ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuksal Statüleri" başlıklı makalesinde, Avrupa Birliği ile yapılan "Geri Kabul Anlaşması" ve ona binaen Türkiye iç hukuk mevzuatına eklenen "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu", Giorgio Agamben'in düşünceleri üzerinden tartışıyor.

Suat Kolukırık ve Nurcan Özcan, "Farklılık ve Farkındalık Ekseninde Suriyeli Göçmen Nüfusun Sosyolojik Özellikleri: Payas İlçesi Örneđi" adlı çalışmalarında, Hatay'ın Payas ilçesine yerleşen Suriyeli göçmen nüfusun sosyolojik görünümü ve kültürel özelliklerini belirlemeye ilişkin yaptıkları alan araştırmasını aktarıyorlar. Son olarak, Sevim Atila Demir ve Pınar Yazgan, "Göç Çatışma Modeli Temelinde Hedef Ülkedeki Güvensizlik Algısına Yönelik Analitik Bir Çerçeve: Göçmen Destek Grupları, Pozitif Psikolojik ve Sosyal Sermaye" başlıklı makalelerinde göçmenlerin sosyal destek grupları aracılığıyla hedef ülkede yaşayabilecekleri güvensizlikleri aşmadaki rolünü çatışma modeli bağlamında irdeliyorlar.

Emre Eren Korkmaz ise "Kamusal Alan ve Göç Almanya'daki Türkiye Göçmenlerin Ulus-ötesi Alanı üzerine bir İnceleme" adlı çalışmasında siyaset bilimi alanındaki önemli tartışmalardan biri olan "kamusal alan" ile ulus-ötesi alanın göçmen ağlarına etkisini Almanya'daki Türkiyeli göçmen varlığı üzerinden değerlendiriyor.

Katkılarından dolayı *Göç Dergisi* yazarlarına, hakemlerine, editör ekibine ve okuyucularımıza teşekkür ediyoruz.

Ayrıca yukarıda bahsettiğimiz kısaca TMC olarak bilinen Uluslararası Göç Konferansı'na gelecek yıl, 2-5 Haziran tarihlerinde Kuzey Makedonya'nın Tetovo şehrindeki (ya da Türkçe adıyla Kalkandelen) Güney Doğu Avrupa Üniversitesi'nin ev sahipliği yapacağını ve bildiri özeti gönderme son tarihinin 5 Ocak 2020 olduğunu hatırlatmak isteriz (migrationconference.net). Her yıl dünyanın dört bir yanından yaklaşık 1000 başvurunun yapıldığı konferansta üç gün boyunca 500 dolayında bildiri sunuluyor. İlgilenen araştırmacı ve öğrenci arkadaşlara geç kalmamalarını salık veririz.

İlgilenen herkesi 2 – 5 Haziran 2020 tarihleri arasında South East European University'nin Tetovo kampüsünde göç konusunu tüm boyutlarıyla tartışmaya davet ediyoruz.

Son olarak, *Göç Dergisi*'nde alan editörleri üzerinden yeni bir yayın kurulu oluşturma sürecinde olduğumuzu belirtmek isteriz. Duyurusunu önceden yapacağımız ve alan editörleri tarafından hazırlanacak dosya konularıyla göçe ilişkin çalışmalarını daha bütünlüklü ve kapsamlı bir şekilde ele almayı hedeflemekteyiz. İlgilenen ve katkı sunmak isteyen tüm meslektaşlarımızı derginin websitesindeki **Göç Dergisi Alan Editörlüğü Başvuru Formu** doldurmaya davet ediyoruz.